

Chỉ ra một hoặc một vài vấn đề “nóng nhất” hoặc “đáng quan tâm nhất” của giáo dục trên phạm vi toàn quốc hoặc tại địa phương nơi anh/ chị đang công tác trong giai đoạn vừa qua. Trình bày nguyên nhân của tình trạng và những định hướng phát triển thành tựu hoặc khắc phục hạn chế, bất cập trong những năm tới..

BÀI LÀM

Những thành tựu của Giáo dục Việt Nam đã đạt được:

Cả nước đã nâng cao tiếp cận giáo dục mầm non và phổ thông, đã xác định được một số thách thức đối với nhóm trẻ em có nguy cơ bị bỏ lại phía sau.

Giáo dục mầm non và phổ thông đã trang bị được cho đa số trẻ em những kiến thức, kỹ năng cơ bản, cần thiết. Chất lượng học sinh phổ thông nhìn chung không thua kém các nước, chất lượng học sinh giỏi của VN là nổi trội so với nhiều nước.

Giáo dục đại học trong thập kỷ qua có quy mô và chất lượng được cải thiện.

Mô hình phát triển GDTX và HTSD đã đạt được một số thành tựu trong việc đáp ứng nhu cầu học tập thường xuyên, suốt đời của các tầng lớp dân cư trong xã hội.

Xây dựng được bộ máy và cơ chế quản lý đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên từ tỉnh đến huyện tương đối hiệu quả

Tuy nhiên, Giáo dục Việt Nam còn nhiều vấn đề đáng quan tâm cần được khắc phục trong thời gian tới.

1. Một vài vấn đề “đáng quan tâm nhất” của giáo dục trên phạm vi toàn quốc và tại địa phương nơi bản thân đang công tác trong giai đoạn vừa qua.

1.1. Trên phạm vi cả nước

- Thiếu giáo viên: Theo thống kê của Bộ GD&ĐT thì cả nước thiếu đến 120.000 giáo viên.

- Việc đào tạo giáo viên cho chương trình mới chưa kịp thời. Tổng số giáo viên đã thiếu, các môn tích hợp thì càng thiếu trầm trọng.

- Sự bất bình đẳng trong giáo dục: Học phí tăng; các chi phí học tập và chi phí liên quan (nhà trọ,...) tăng cao đã ảnh hưởng rất nhiều đến khả năng học tập của những người ở khu vực có thu nhập thấp, vùng sâu, vùng xa, đặc biệt là khu vực miền núi,...

- Sự tách rời đào tạo và nghiên cứu: Rất nhiều cơ sở giáo dục kể cả Đại học, việc tổ chức cho học sinh, sinh viên nghiên cứu là rất hạn chế...

- Việc chỉ đạo phân công chuyên môn, thực hiện chương trình với các môn tích hợp chậm, chưa đồng bộ, thay đổi trong năm học, ví dụ:

+ Đối với hoạt động TN,HN. Tháng 10/2023 có một văn bản về phân công giáo viên giảng dạy, đến tháng 11/2023 lại có văn bản mới.

+ Đối với môn Khoa học tự nhiên, việc chỉ đạo thực hiện diễn ra nhiều cuộc và không có văn bản chính thức chỉ đạo.

- Một bộ phận học sinh không tôn trọng các thầy cô giáo và nhà trường; nhiều Phụ huynh học sinh chưa lắng nghe đầy đủ những phản ánh của thầy cô giáo; nghe thông tin một chiều,... dẫn đến nhiều vụ bạo lực giữa học sinh - học sinh; học sinh

hỗn láo với giáo viên; phụ huynh học sinh phản ứng không tốt với giáo viên, với nhà trường;...

- Mặt trái của sự phát triển công nghệ thông tin. Nhiều hình ảnh, video chia sẻ những hành vi tiêu cực của một số đối tượng tác động tâm lý không tốt đến thế hệ trẻ, gây tâm lý hoang mang, học theo, ... những việc làm xấu.

- Nhiều sản phẩm độc hại nhưng được thiết kế đẹp mắt, quảng cáo tràn lan,... như thuốc lá điện tử, kẹo,... không rõ nguồn gốc, thậm chí có chất gây nghiện gây sự tò mò, muốn khám phá của học sinh

.....

1.2. Tại Địa phương - thành phố Hải Phòng

- Thiếu giáo viên: Hầu hết các trường trong thành phố đều thiếu giáo viên với tỉ lệ cao, nhiều trường thiếu trên 20%. Những trường có qui mô nhỏ có môn không có giáo viên,...

Thiếu giáo viên tin học, Tiếng Anh, mỹ thuật, âm nhạc, Giáo dục địa phương,... không có người dạy thì sẽ không đáp ứng được mục tiêu chung.

- Cơ sở vật chất của nhiều trường tại địa phương không tốt, sĩ số cao, sân chơi hạn chế, diện tích nhỏ, thiếu giáo viên, thiếu thiết bị giảng dạy... có thể gây ảnh hưởng đến việc thực hiện chương trình phổ thông mới.

Đồ dùng dạy học cho chương trình mới chưa đáp ứng kịp thời; nhiều đồ dùng chất lượng chưa đáp ứng với yêu cầu; giá đắt, ngân sách không đủ để mua sắm,...

- Thực hiện Chính sách đối với giáo viên chưa kịp thời: Việc tăng lương, nâng hạng,... còn chậm so với Nghị quyết của Quốc Hội, Chính phủ.

- Việc đào tạo bồi dưỡng giáo viên chưa kịp thời, thường thực hiện đồng thời trong năm học nên nên khó xếp thời khóa biểu, giáo viên tham gia bồi dưỡng rất vất vả: Vừa làm, vừa học,...

- Việc dạy các môn tích hợp Lịch sử - Địa lí, Khoa học tự nhiên (lý - hóa - sinh) có những khó khăn nhất định và cũng có những lúng túng nhất định trong việc triển khai dạy học hai liên môn này mặc dù TP cũng có những lớp tập huấn để giáo viên học thêm. Như giáo viên sử thì học thêm địa, giáo viên địa thì học thêm kiến thức sử, giáo viên sinh thì học thêm lý - hóa, giáo viên lý thì học thêm hóa - sinh, giáo viên hóa thì học thêm sinh - lý.

Tuy nhiên, việc tập huấn này dù tốt nhưng do chương trình các liên môn này chuyên sâu và cần có đội ngũ giáo viên được đào tạo chính quy dạy liên môn thì sẽ tốt hơn tình trạng hiện nay.

- Một bộ phận học sinh không tôn trọng các thầy cô giáo và nhà trường; nhiều Phụ huynh học sinh chưa lắng nghe đầy đủ những phản ánh của thầy cô giáo; nghe thông tin một chiều,... dẫn đến nhiều vụ bạo lực giữa học sinh - học sinh; học sinh hỗn láo với giáo viên; phụ huynh học sinh phản ứng không tốt với giáo viên, với nhà trường;...

2. Nguyên nhân của tình trạng trên

Trước hết, giáo dục một phần chính là kết quả của sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Sự lạc hậu về kinh tế hiện nay ảnh hưởng quyết định đến đầu tư cho giáo dục. Thêm vào đó những nguyên nhân xã hội cũng rất quan trọng: sự chuyển đổi từ kinh tế bao cấp sang kinh tế thị trường, sang xã hội theo đuổi mục tiêu dân giàu nước mạnh kéo theo hàng loạt những chuyển đổi phức tạp về tư tưởng, đạo đức,

tâm lý, sự đảo lộn về giá trị. Tất cả những hiện tượng đó đều được phản ánh trong giáo dục, tác động vào nhà trường, ảnh hưởng rất lớn đến hoạt động giáo dục, dạy và học của người thầy. Ngoài ra tâm lý, quan niệm của xã hội, trước hết là của phụ huynh học sinh về bằng cấp, hư danh, về ngành nghề, về con đường thành đạt ... cũng tạo một áp lực rất lớn lên nhà trường.

Chính sự phát triển tự nhiên của giáo dục, đặc biệt là mở rộng về diện, về số lượng. Những năm vừa qua sự phát triển theo chiều rộng (đây cũng là một thành quả của giáo dục Việt Nam) đã vượt quá khả năng kiểm soát, quản lý của ngành, vượt quá khả năng đảm bảo tài chính của Nhà nước và do đó cũng vượt quá khả năng đảm bảo chất lượng của hoạt động đào tạo. Số lượng học sinh, sinh viên, trường lớp thuộc đủ các hệ đào tạo, các loại trường tăng nhanh trong khi đó cơ sở vật chất - kỹ thuật của các trường còn thiếu, số trường chuyên, trường tốt còn ít, trường đại học chỉ đủ sức tuyển sinh một số lượng có hạn.

Việc mở rộng qui mô của giáo dục cũng như tính chất chuyên nghiệp hóa của hoạt động giáo dục đã dần dần làm thay thế khái niệm “**người thầy**” bằng khái niệm “**giáo viên**”, biến giáo viên thành người hành nghề dạy học nhiều hơn là người làm thầy với thiên chức nhà sư phạm, nhà giáo dục, người cha tinh thần của trẻ.

Việc đổi mới chương trình là vấn đề đã được bàn luận và thông qua cách đây vài năm nhưng đến nay việc bồi dưỡng chuyên môn cho các môn tích hợp vẫn chưa hoàn thành. Đặc biệt là chưa có các thể hệ sinh viên được đào tạo bài bản để có thể giảng dạy các môn tích hợp - Các trường sư phạm chưa có các lớp đào tạo sinh viên môn Khoa học tự nhiên;...

3. Một số đề xuất khắc phục hạn chế trong thời gian tới

- Phát triển mạng lưới cơ sở giáo dục đáp ứng nhu cầu học tập của người dân

Triển khai hệ thống giáo dục theo hướng mở; linh hoạt, đa dạng hoá các mô hình đào tạo, chương trình giáo dục, phương thức học tập, ứng dụng công nghệ, chuyển đổi số trong giáo dục để phù hợp với mọi đối tượng người học, thúc đẩy học tập suốt đời, xây dựng xã hội học tập.

Tiếp tục sắp xếp, tổ chức lại mạng lưới cơ sở giáo dục mầm non và phổ thông phù hợp với nhu cầu và điều kiện thực tế của mỗi địa phương, địa bàn cụ thể ứng yêu cầu phổ cập giáo dục mầm non và giáo dục cơ bản và trang thiết bị dạy học, Khuyến khích phát triển cơ sở giáo dục ngoài công lập ở những địa bàn có điều kiện kinh tế xã hội phát triển. Nghiên cứu phát triển các mô hình mới như trường học hạnh phúc, trường học thông minh, trường chất lượng cao, trường tự chủ...

Phát triển các cơ sở giáo dục đại học chất lượng cao theo chuẩn khu vực và thế giới. Tập trung nguồn lực đầu tư cho các trường và các ngành khoa học cơ bản, trọng điểm và mũi nhọn, đặc biệt ngành sư phạm, sức khỏe và công nghệ để đáp ứng yêu cầu về nguồn nhân lực chất lượng cao, với số lượng và cơ cấu hợp lý. Mở thêm các lớp đào tạo sinh viên các môn tích hợp.

Phát triển hệ thống cơ sở giáo dục chuyên biệt đối với người khuyết tật và hệ thống trung tâm hỗ trợ phát triển giáo dục hòa nhập, đảm bảo đủ năng lực, quy mô, đáp ứng nhu cầu tiếp cận và thụ hưởng các dịch vụ giáo dục có chất lượng cho người khuyết tật;

- Đổi mới nội dung, phương pháp dạy học, kiểm tra và đánh giá chất lượng giáo dục

Xây dựng chương trình giáo dục mầm non với nội dung và phương pháp tiên

tiến, phù hợp với điều kiện thực tiễn; chuẩn bị đủ các điều kiện đội ngũ, cơ sở vật chất và học liệu để triển khai thực hiện chương trình giáo dục mầm non.

Thực hiện có hiệu quả chương trình giáo dục phổ thông hướng đến phát triển năng lực từng cá nhân người học; đẩy mạnh tích hợp Khoa học - Kỹ thuật - Công nghệ - Nghệ thuật - Toán học (STEAM) và nghiên cứu khoa học trong trường phổ thông; phát triển khả năng tự học và ý thức học tập suốt đời; khả năng lựa chọn nghề nghiệp phù hợp với năng lực, sở thích, điều kiện của bản thân.

Tổ chức thực hiện tốt công tác giáo dục hướng nghiệp và phân luồng học sinh; khuyến khích các cơ sở giáo dục nghề nghiệp, doanh nghiệp tham gia xây dựng chương trình, tài liệu, đánh giá kết quả giáo dục hướng nghiệp ở trường phổ thông và các trung tâm giáo dục thường xuyên.

Đổi mới chương trình xóa mù chữ và giáo dục tiếp tục sau khi biết chữ phù hợp với chương trình giáo dục phổ thông. Chú trọng xây dựng các chương trình giáo dục thường xuyên nhằm nâng cao chất lượng giáo dục đáp ứng yêu cầu của người học.

Đổi mới đánh giá người học theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực;.. Thực hiện đánh giá diện rộng cấp quốc gia và địa phương làm căn cứ đề xuất chính sách, giải pháp cải thiện chất lượng giáo dục. Khuyến khích tổ chức, cá nhân, người sử dụng lao động tham gia xây dựng, điều chỉnh, thực hiện chương trình đào tạo và đánh giá năng lực người học. Đẩy mạnh công tác đảm bảo chất lượng và kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục, kiểm định chất lượng các chương trình đào tạo trình độ đại học.

Nâng cao chất lượng dạy và học ngoại ngữ, đặc biệt là Tiếng Anh ở tất cả các cấp học và trình độ đào tạo; các chương trình đào tạo đại học triển khai dạy học ngoại ngữ theo chuẩn đầu ra, đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động; khuyến khích dạy học một số môn khoa học bằng ngoại ngữ trong giáo dục phổ thông và đào tạo bằng ngoại ngữ một số ngành học đại học; đảm bảo đội ngũ giáo viên ngoại ngữ đủ về số lượng và chất lượng; đẩy mạnh ứng dụng công nghệ và hợp tác quốc tế trong dạy và học ngoại ngữ.

Xây dựng và triển khai quy trình phát hiện sớm, bồi dưỡng và định hướng phát triển năng khiếu, tài năng trong học sinh, sinh viên; ưu tiên tuyển chọn và cấp học bổng cho những cá nhân xuất sắc đi học tập ở các nước tiên tiến và các chương trình tiên tiến trong nước phù hợp với định hướng phát triển nhân lực quốc gia.

- Phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục

Phát triển hệ thống đào tạo giáo viên trong mạng lưới các cơ sở giáo dục đại học, xây dựng một số trường sư phạm trọng điểm. Thực hiện đào tạo gắn với nhu cầu để bảo đảm đủ về cơ cấu, số lượng, chất lượng giáo viên mầm non, phổ thông đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục; đổi mới mô hình, phương thức đào tạo giáo viên, gắn việc đào tạo trong các trường sư phạm với hoạt động thực tiễn tại các trường học; thực hiện đào tạo giáo viên theo cơ chế đặt hàng; sắp xếp, bố trí, sử dụng hiệu quả đội ngũ giáo viên hiện có; đổi mới cơ chế tuyển dụng, sử dụng giáo viên, đảm bảo các cơ sở giáo dục mầm non, phổ thông, giáo dục thường xuyên được bố trí đủ định mức giáo viên theo quy định.

Đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý và nhân viên giáo dục theo hướng phát triển năng lực và đạo đức nghề nghiệp.

Đổi mới cơ chế, chính sách tuyển dụng, quản lý sử dụng, đãi ngộ, trọng dụng

nhân tài, bảo đảm các điều kiện cần thiết về vật chất và tinh thần để nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục thực hiện tốt vai trò và nhiệm vụ của mình, yên tâm công tác và cống hiến, thu hút được người giỏi vào ngành giáo dục và tạo động lực cho đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục phát triển.

- Tăng cường cơ sở vật chất tối thiểu, từng bước hiện đại cho các cơ sở giáo dục.

Tư vấn, giám sát chặt chẽ việc làm, cung cấp thiết bị dạy học đảm bảo chất lượng và giá thành phù hợp.

- Xây dựng chế độ tiền lương phù hợp cho giáo viên, đảm bảo thu nhập cho giáo viên cân bằng với xã hội.

- Giảm áp lực về tâm lý, công việc cho giáo viên.

- Tiếp tục tăng cơ chế khuyến khích, thu hút học sinh giỏi vào học sư phạm đảm bảo có nguồn nhân lực tốt nhất.

- Chính phủ cần chỉ đạo kiểm soát chặt chẽ, xử lý các thông tin sai lệch, việc giới thiệu, quảng cáo các sản phẩm gây hại,...